SOSYAL DAYANIŞMA · İYİ ÖRNEKLER

GIDA BANKACILIĞI

Türkiye ve Avrupa'dan İlham Veren Örnekler

Bir sosyal dayanışma şekli olarak gıda bankacılığı

GİRİŞ

Neden İyi Örnekler?

- Gıda bankacılığı; Türkiye'de ve Avrupa'da farklı modellerle, farklı ölçeklerde uygulanıyor.
- İyi örnekler; neyin işe yaradığını, hangi modelin **onuru ve sürekliliği** koruduğunu gösterir.
- Bu sunumda, ilham veren sosyal dayanışma örneklerini inceleyip **kendi projemize** ders çıkarıyoruz.

Fotoğraflar temsilidir ve Wikimedia Commons'tan serbest lisansla alınmıştır; künyeler ilgili slaytlarda belirtilmiştir.

İYİ ÖRNEKLER

TÜRKİYE'DEN

Foto (temsili): St. Mary's Food Bank — Office of Rep. D. Schweikert (Kamu malı) · Wikimedia Commons

TÜRKİYE

TİDER · "Destek Market"

Kuruluş: 2015 · İstanbul · Global FoodBanking Network üyesi

- İhtiyaç sahipleri bir marketteymiş gibi, ihtiyacına göre **seçerek ücretsiz alışveriş** yapar; onur ve mahremiyet korunur.
- Bağışçılardan toplanan fazla gıda, düzenli olarak "Destek Market"lerde sunulur.
- Amaç sadece gıda değil; danışmanlık ve **istihdama yönlendirmeyle kalıcı çözüm**.

İlke: İnsan onuru + seçim hakkı + sürdürülebilirlik

Foto (temsili): USDA (Kamu malı) · Wikimedia Commons

TÜRKİYE

Fazla Gıda

Sosyal girişim · Dijital gıda kurtarma (food rescue) platformu

- Otel, market ve restoranlardaki **fazla ve atıl gıdayı** anlık olarak tespit eder.
- Dijital platform, bu gıdayı en yakın STK'lara **eşleştirip hızla ulaştırır**.
- Hem israfı hem karbon ayak izini azaltır; uluslararası ödüller almıştır.

İlke: İsrafı kaynağında yakala + teknolojiyle eşleştir

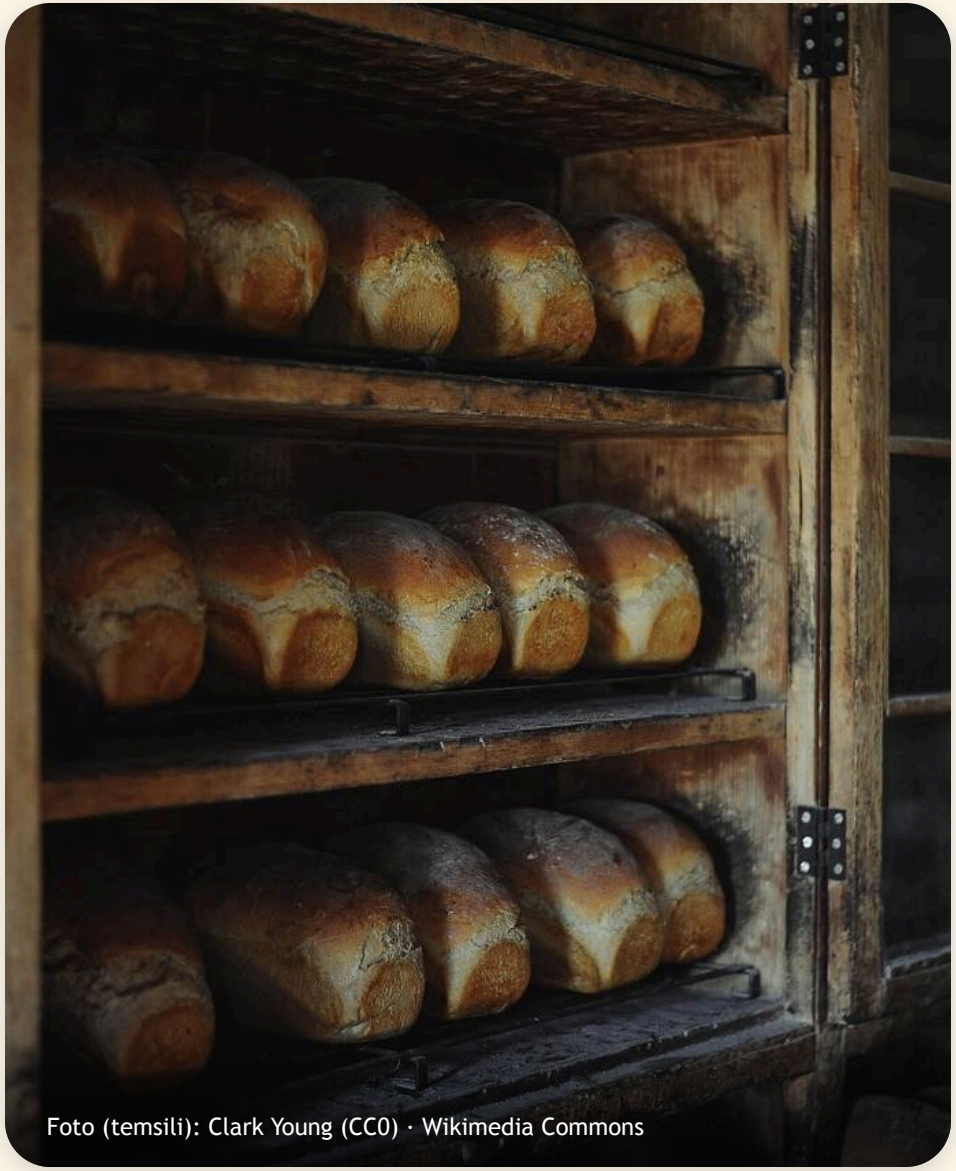

Foto (temsili): Clark Young (CC0) · Wikimedia Commons

TÜRKİYE

Askıda Ekmek · Halktan Halka

Toplum temelli gelenek + dijital "askıda" platformları

- Bir müşteri, tanımadığı bir ihtiyaç sahibi için önceden **ekmek ya da yemek öder**.
- İhtiyaç sahibi, kimseye hesap vermeden, **gizlilik içinde** alır.
- Basit, gönüllü ve her ölçeğe uyarlanabilir; esnaf ve üreticiye de yayıldı.

İlke: Gönüllülük + erişilebilirlik + gizlilik

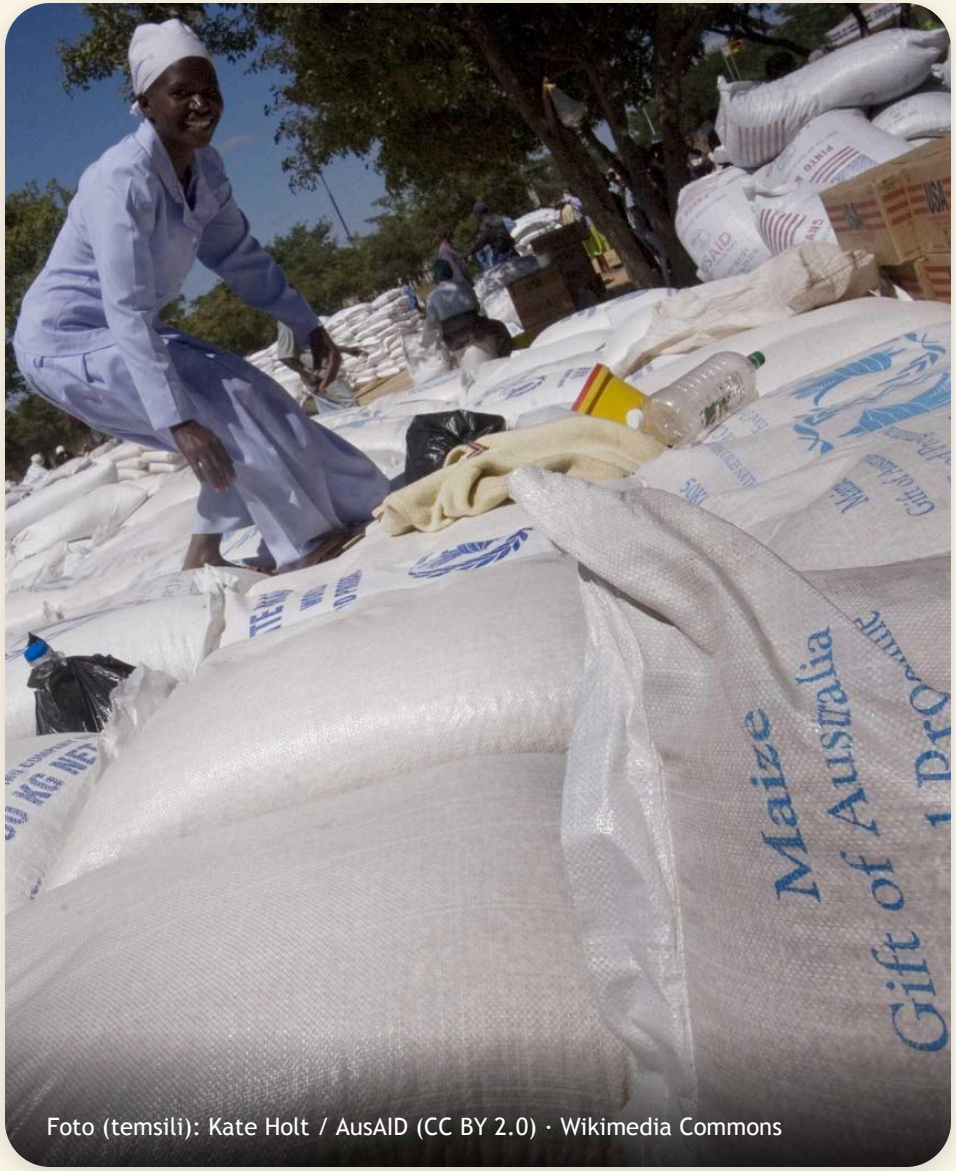

Foto (temsili): Kate Holt / AusAID (CC BY 2.0) · Wikimedia Commons

TÜRKİYE

Kamu ve Yerel Yönetimler

Ulusal kampanya + yerel yönetim + yasal teşvik

- **TMO "Ekmek İsrafını Önleme":** ulusal farkındalık; günlük ekmek israfı önemli ölçüde azaldı.
- **Belediye gıda bankaları ve halk marketleri:** kayıtlı ailelere düzenli, ücretsiz destek.
- **Yasal çerçeve:** gıda bankalarına bağışta vergi avantajı ve KDV istisnası.

İlke: Kamu politikası + yerel süreklilik

İYİ ÖRNEKLER

AVRUPA'DAN

Foto (temsili): Hawaii Food Bank — U.S. Senate (Kamu malı) · Wikimedia Commons

ALMANYA

Die Tafel

Kuruluş: 1993 (ilk Berliner Tafel) · Ülke genelinde yüzlerce Tafel

- "Tafel" (masa) ağı, marketlerden ve üreticilerden **fazla gıdayı toplar**.
- Toplanan gıda **milyonlarca kişiye** düzenli olarak dağıtılır.
- Büyük ölçüde gönüllülerle işleyen, güçlü ve yaygın bir model.

İlke: Yaygın ağ + gönüllülük

Foto (temsili): "James" (CC BY 2.0) · Wikimedia Commons

İNGİLTERE

FareShare & Trussell Trust

Fazla gıda dağıtımı (FareShare) + gıda bankası ağı (Trussell Trust)

- **FareShare:** sektörden gelen fazla gıdayı binlerce yardım kuruluşuna ulaştırır.
- **Trussell Trust:** ülke çapında geniş bir gıda bankası ağı işletir.
- İki model birlikte hem **israfı önler** hem düzenli, güvenilir destek sağlar.

İlke: Kurumsal iş birliği + ölçek

Foto: Banco Alimentare del Veneto — Colletta Alimentare (Kamu malı) · Wikimedia Commons

İTALYA

Banco Alimentare + Yasa

Banco Alimentare (1989) + "Legge Gadda" (2016)

- **Banco Alimentare:** fazla gıdayı toplayıp yardım kuruluşlarına dağıtır.
- Her yıl ulusal **"Colletta Alimentare"** gıda toplama günü düzenlenir.
- **"Legge Gadda":** bağışı kolaylaştıran, teşvik eden ve israfı azaltan yasa.

İlke: Yasa ile teşvik + ulusal gönüllü seferberliği

Foto (temsili): Erik Calonius / U.S. NARA (Kamu malı) · Wikimedia Commons

FRANSA

İsrafla Mücadele Yasası

2016 · Avrupa'nın öncü gıda israfı yasası

- Yasa, büyük marketlerin satılmayan tüketilebilir gıdayı **imha etmesini yasakladı.**
- Marketler bu gıdayı yardım kuruluşlarına **bağışlamak zorunda.**
- Sonuç: daha az israf, yardım kuruluşlarına düzenli gıda akışı.

İlke: Politika/yasa düzeyinde kalıcı çözüm

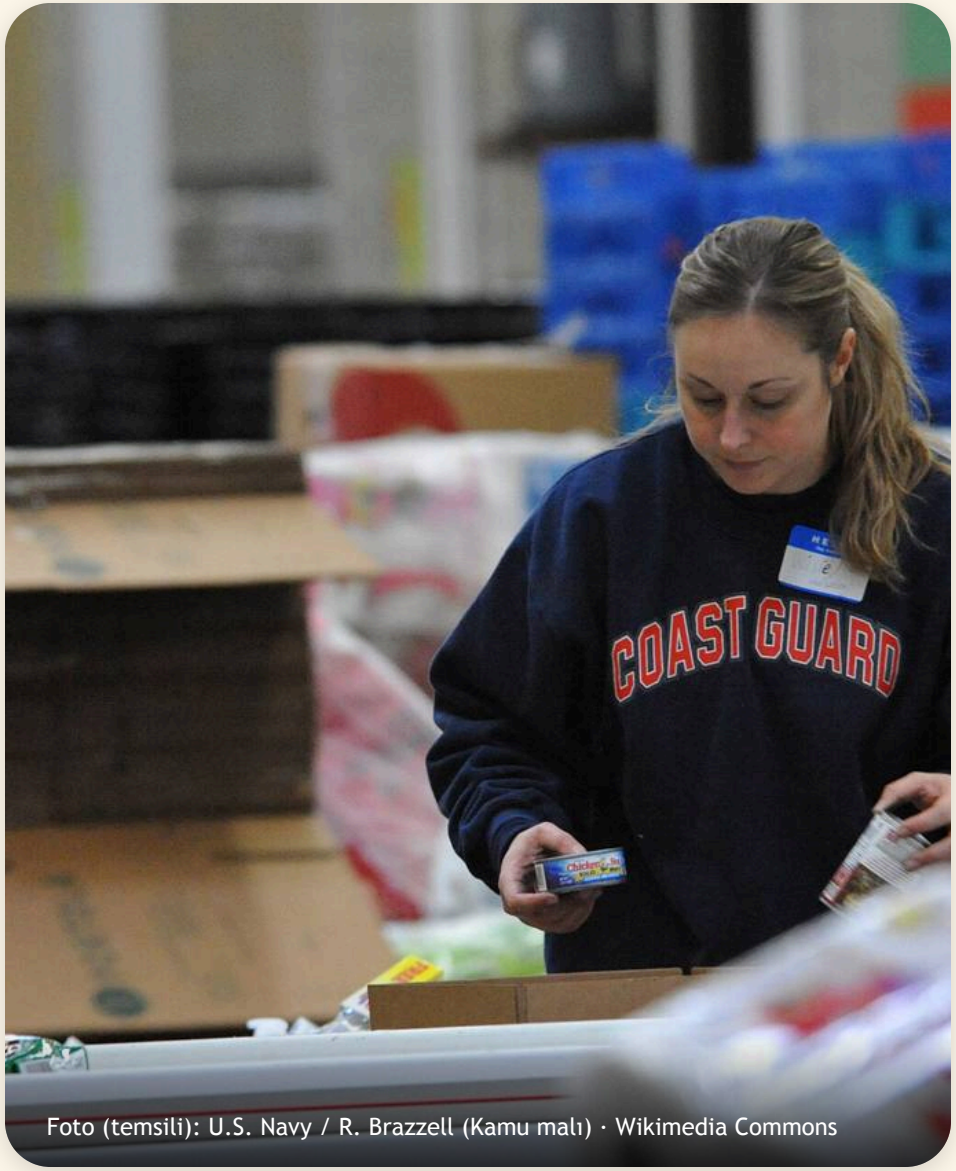

Foto (temsili): U.S. Navy / R. Brazzell (Kamu malı) · Wikimedia Commons

İSPANYA

FESBAL & "Gran Recogida"

Federasyon + yıllık dev toplama kampanyası

- **FESBAL:** İspanya'daki gıda bankalarını tek çatı altında koordine eder.
- **"Gran Recogida":** marketlerde on binlerce gönüllüyle yapılan dev gıda toplama kampanyası.
- Kısa sürede büyük miktarda gıda toplanıp ihtiyaç sahiplerine ulaştırılır.

İlke: Kitlesel gönüllülük + federatif ağ

Foto (temsili): U.S. Navy / C. Pollock — NAVSTA Rota (Kamu malı) · Wikimedia Commons

DANİMARKA · AVRUPA

Dijital Çözüm ve Avrupa Çatısı

Too Good To Go (2015, DK) + FEBA (yaklaşık 30 ülke)

- **Too Good To Go:** işletmelerin gün sonu fazla gıdasını uygun fiyatla tüketiciye sunar.
- Uygulama israfı azaltırken gıdaya erişimi kolaylaştırır; Avrupa geneline yayıldı.
- **FEBA:** yaklaşık 30 ülkedeki gıda bankalarını bir araya getiren Avrupa çatı örgütü.

İlke: Teknoloji + Avrupa çapında koordinasyon

ÇIKARIMLAR

Bu Örneklerden Ne Öğreniyoruz?

- **Onuru koruyan** modeller (market usulü, seçim hakkı).
- **İsrafı kaynağında** yakala ve yönlendir (food rescue).
- **Yasa ve teşvik** güçlü etki yaratır (Fransa, İtalya).
- **Teknoloji** eşleştirmeyi ve ölçeği büyütür.
- **Gönüllülük ve kampanyalar** toplumu harekete geçirir.
- **Ağlar ve iş birliği** sürekliliği sağlar.

İLHAM AL, UYGULA

Türkiye ve Avrupa'daki bu örnekler; gıda bankacılığının **yerelde, yasada ve teknolojide** büyüyebileceğini gösteriyor. Bizim projemiz de bu dayanışmanın bir parçası.

İSRAFI AZALT, DAYANIŞMAYI BÜYÜT

Bilgi kaynakları: TİDER, Fazla Gıda, TMO, Die Tafel, FareShare, Trussell Trust, Banco Alimentare, FESBAL, Too Good To Go, FEBA · Fotoğraflar: Wikimedia Commons (serbest lisans), künyeler slaytlarda. Güncel bilgiler için kurumların resmi kaynaklarına bakınız.